

UOT 81

MÜSTƏQİLLİK İLLƏRİNDƏ İKT-NİN İNKİŞAFININ AZƏRBAYCAN
DİLİNİN LEKSİK-SEMANTİK SİSTEMİNƏ TƏSİRİ

Həmdəm HÜSEYİNLI*

Məqalə redaksiyaya daxil olmuşdur: 3 aprel 2025; çapa qəbul edilmişdir: 25 aprel 2025; online-da çap edilmişdir: 15 may 2025.

Received: 3th of April, 2025; accepted: 25th of April, 2025; published online: 15th of May, 2025.

Açar sözlər: *müstəqillik dövrü, texnoloji terminlər, jarqon, slenq, omonim, sinonim, antonim*

Giriş

Azərbaycan müstəqillik əldə etdikdən sonra, xüsusilə 1990-cı illərin sonu və XXI əsrin əvvəllərində internet və texnologiyanın sürətli inkişafı dilin leksik-semantik sistemində əhəmiyyətli dəyişikliklərə gətirib çıxarmışdır. Bu dövr dilin yeni terminlər və ifadələrlə zənginləşməsi, həmçinin bəzi dil strukturlarının dəyişməsi ilə yadda qalır. Belə ki, internetin və müasir texnologiyaların Azərbaycan cəmiyyətində geniş yayılması, yeni texniki və sosial anlayışların dilə daxil olmasına şərait yaratmışdır.

1. İnternet və texnologiyanın inkişafının dilə gətirdiyi yeniliklər

İnternet və texnologiyanın dilə gətirdiyi yeni anlayışlar Azərbaycan dilinin leksik-semantik sistemində öz iziAnı buraxmışdır. Bu dəyişikliklər əvvəlcə qeyri-rəsmi, sosial şəbəkələrdə və internet forumlarında istifadə edilmiş, sonradan isə gündəlik dilə inteqrasiya olunmuşdur. Xüsusilə, informasiya və kommunikasiya texnologiyaları sahəsində “vayfay”, “smartfon”, “applikasiya” və “brauzer” kimi terminlər geniş istifadə olunmağa başlamışdır. Bu sözlərin bəziləri dilə olduğu kimi daxil olmuş, digərləri isə Azərbaycan dilinin fonetik sisteminə uyğunlaşdırılmışdır. Məsələn, “bulud texnologiyaları” (cloud computing) və “marşrutlaşdırıcı” (router) kimi ifadələr yerli mütəxəssislər tərəfindən milli terminlər kimi formalaşdırılmışdır. Bu yeni leksik elementlər yalnız elmi mətnlərdə deyil, həmçinin gündəlik həyatın müxtəlif sahələrində geniş istifadə edilməyə başlamışdır.

Azərbaycan dilində yeni texnoloji terminlərin yaradılması və milli dilə uyğunlaşdırılması müstəqillik illərində dil siyasətinin mühüm bir hissəsi olmuşdur. “*Başqa dillərdən söz almaq müasir dillərin zənginləşməsi üçün vacib olan prosesdir. Lakin bu və ya digər anlayışın ifadəsi üçün başqa dildən söz almaq dilin həyatında olduqca məsuliyyətli məsələdir. Buna görə də söz almaq çox böyük həssaslıq və ehtiyatlılıq tələb edir*” (5, s. 242). Bu prosesdə Azərbaycan dilinin qorunması və inkişafı üçün xüsusi qaydalar tətbiq edilmişdir. Elektron idarəetmə sistemlərinin yaranması dilə “*e-imza*”, “*onlayn müraciət*”, “*asan login*” kimi yeni anlayışların daxil olmasına səbəb olmuşdur. Təhsil sahəsində də İKT-nin tətbiq edilməsi bu prosesi daha da sürətləndirdi və “*virtual sinif*”, “*elektron lövhə*”, “*steam dərsləri*” və s. ifadələr dildə işləklilik qazandı.

*magistrant, Bakı Avrasiya Universiteti

e-mail:huseyinlihemdem@gmail.com

ORCID: 0009-0009-8270-8590

<https://doi.org/10.30546/25194011.2025.14.2.1051>

Texnologiyanın və internetin inkişafı yalnız yeni terminlərin dilə daxil olması ilə məhdudlaşmamışdır, eyni zamanda, dilin lüğət tərkibində sözlərin semantik mənalарının genişlənməsinə gətirib çıxarmışdır. Bir çox hallarda, eyni bir sözün başqa bir sözlə birləşərək müxtəlif semantik məna yükü daşdığına müşahidə edirik. Həsərət Həsənov bu barədə yazır: *“Dil vahidlərinin bütöv əlaqə sistemidir, onun hər elementi başqa elementlərlə müəyyən əlaqə və münasibətdə olur və onların arasında müəyyən yer tutur. Söz də dildə sistem yaradır. Ona görə də hər dildə sözə lüğət sisteminin halqası kimi baxılmalıdır. Sözün başqa sözlərlə əlaqəsi və münasibəti müxtəlif ola bilər”* (4, s. 22). Bu cür semantik zənginləşmə son dövrlərdə daha da inkişaf etmişdir. Bunun da əsas səbəbi texnologiya sahəsində gedən sürətli inkişafdır. Məsələn, dilimizdə “yaşayış yeri, ünvan” mənasını bildirən “adres” sözü müxtəlif sözlərlə birlikdə yeni anlayışlar yaradır: *“address book: elektron poçtda soyadların və ünvanların saxlandığı yer”*; *“address bus: kompüter yaddaşının oyuqlarının ünvanlarını və onların tərkibini bildirən siqnalları ötürmək (daşımaq) üçün qurğu”*; *“address mode: ünvanın müəyyənləşdirilməsi komandalarında istifadə olunan üsul (sxem); address register: yaddaş elementinin bütün ünvanlarını, yaxud onun bir hissəsini müvəqqəti yaddaş saxlamaq üçün mikroprosessorun yaddaşında ayrılmış tez müraciət edilən kiçik hissə; address translation: ünvanı göstərən ifadənin hesablanması prosesi* (2, s.28).

Müstəqillik illəri Azərbaycan dili üçün yenidənqurma və müasirləşmə dövrü olmuşdur. Bu illər ərzində internetin və texnologiyanın geniş yayılması ilə yanaşı, qloballaşmanın da təsiri və gənclər mədəniyyətinin formalaşması dilin leksik və semantik sistemində mühüm dəyişikliklərə səbəb olmuşdur. Bu dəyişikliklərin əhəmiyyətli bir hissəsi kimi jarqon və slenqlər dilin qeyri-formal ünsiyyət sferasında geniş istifadə olunmağa başlamışdır. Müstəqillik illərində cəmiyyət texnologiyasının gətirdiyi yeniliklərə uyğunlaşmağa başladı və bunun nəticəsində dilimizə texnoloji jarqonlar daxil oldu. Bu cür jarqonların ixtisarlaşdırılması halları da çox geniş yayılmışdır. Məsələn, “IP”, “URL”, “VPN” və “mb” kimi ixtisarlaşdırılmış terminlər tez bir zamanda məşhurlaşdı. V.Abdullayeva-Nəbiyevanın bu fikirləri ilə razılaşmaq olar ki, *“ixtisar şəkildə terminlər elmi dilə sistemli şəkildə təsir edir və onu mövcud terminlərin qısaldılaraq əlverişli şəkildə salınmasına xidmət edir”* (1, s.147). Burada jarqon və slenqləri qarışdırılmamaq üçün yaddaş saxlamaq lazımdır ki, *“biz slenqləri nitqə qeyri-rəsmi vəziyyətlərdə istifadə edirik. Jarqon isə xüsusi peşə və fəaliyyətə məxsus olan dilin bir variantıdır”* (6, s. 88). Texnoloji jarqonlar, əsasən, yeni cihazlar, internet xidmətləri və proqram təminatları ilə bağlıdır. Jarqonlarla yanaşı, sosial şəbəkələrin inkişafı ilə bağlı dilimizə müxtəlif slenqlər də daxil olmuşdur: “like etmək”, “post paylaşmaq”, “DM atmaq” və s. kimi ifadələr bir tərəfdən texnoloji inkişafı əks etdirirsə, digər tərəfdən dilə dinamizm gətirir. Lakin bütün müsbət cəhətlərinə baxmayaraq, bu prosesin mənfi cəhətləri də vardır. Bu barədə S.Sadıqova yazır: *“...ölkəmizdə xarici KİV-lərin fəaliyyətinin genişlənməsi, internetin cəmiyyətin bütün həyatına nüfuz etməsi, insanların müxtəlif bilik sahələrinə aid məlumatları xarici dillərdən birbaşa qəbul etməsinin sürətlənməsi nəticəsində ölkədə terminoloji mühiti nəzərdə saxlamaq çətinləşmişdir”* (7, s.49). Texnoloji jarqon və slenqlər, əsasən, ingilis dilindən dilimizə keçmiş, ya olduğu kimi işlənmiş (məsələn, “onlayn”, “oflayn” sözləri), ya da keçdiyi dilin milli xüsusiyyətlərinə uyğunlaşdırılmışdır. “Layklamaq” sözündə olduğu kimi. Bu isə, öz növbəsində, dili qəlizləşdirən və ədəbi dilin standartlarına uyğun gəlməyən qüsurlu cəhətlərdir. Bunun qarşısını almaq üçün belə sözləri milli dildəki ekvivalentləri ilə əvəzləmək lazımdır. Məsələn: “layk etmək” əvəzinə “bəyənmək”, “komment yazmaq” əvəzinə “rəy yazmaq”, “feyk məlumat” əvəzinə “saxta məlumat” ifadələrini işlətmək daha məqsədəuyğundur. T.Yaqubova türk dillərindən sözləmə ilə Avropa dillərindən alınmaların eyni səviyyədə olmadığı qənaətinə gəlmişdir. Onun fikrincə, *“əvvəla qohum dillərdən bir-birinə keçən sözlər və ya alınmalar bir-birinə doğma olduğu üçün onları tamamilə yad*

ünsür hesab etmək olmaz. Məs., Avropa mənşəli “auditor” sözü ilə türk mənşəli “olay” sözünün dilimizdəki mövqeyi eyni deyildir. Ona görə ki, “olay” sözü Azərbaycan dilinin fonetik, qrafik, qrammatik, leksik və sintaktik strukturuna elə doğmadır ki, həm orfoepik cəhətdən, həm də dil faktorunu kimi yad səciyyə daşımır. “Auditor” sözü isə orfoepik cəhətdən diqqəti cəlb edir. Əvvəla qoşa saitlidir, həm dodaqlanan, həm də dodaqlanmayan saitin ardıcıl hecalarda mövqə tutması Azərbaycan dilinin orfoepik xüsusiyyətlərinə uyğun deyildir. Deməli, “auditor” sözü Azərbaycan dilində mənimsənilməsi baxımından “olay” sözünə nisbətən daha çox yad ünsürdür” (8, s.43).

İKT-nin sürətli inkişafında diqqəti cəlb edən məsələlərdən biri də vaxtilə yeni sayılan terminlərin getdikcə və ya tamamilə arxaikləşməsidir. Hər hansısa texnoloji vasitə yarandığı dövr üçün yeni sayılır, lakin zaman keçdikcə həmin texnoloji vasitənin daha da inkişaf etdirilmiş forması yaradılır, beləliklə də, həm əvvəlki məfhum, həm də onu ifadə edən söz işləkdikdən çıxmış olur. Fikrimizi əsaslandırmaq üçün müəyyən dövr ərzində aktuallığını qorumuş, lakin daha sonralar köhnəlmiş “kaset”, “qrammafona və “ikport” anlayışlarına nəzər yetirək:

Kaset informasiyanın saxlanması və qorunması məqsədilə 1960-cı illərdə Amerika-da yaranmışdır. Azərbaycan cəmiyyətinin kasetlə tanışlığı sonrakı dövrlərə təsadüf edir, xüsusən də, müstəqillik illərində kasetlərin cəmiyyətin bütün təbəqələri arasında məşhurlaşması diqqəti cəlb edir. Texnologiya inkişaf etdikcə informasiyanın həcmi də artırdı, buna görə də artıq kasetlər cəmiyyətin tələbatını ödəməməyə başlamışdır. Bu tələbat daha əvvəl yaransa da Azərbaycanda XXI əsrdə məşhurlaşan “CD disk”, “fləşkart” kimi anlayışlar ödədi və zaman keçdikcə kaset məfhumu işlədilmədiyi kimi ifadə vasitəsi də işlədilmədi. Qrammafona 1877-ci ildə Şarl Kro və Tomas Edison tərəfindən ixtira edilən musiqi dinləmə cihazıdır. Uzun müddət cəmiyyətin musiqiyə olan ehtiyacını ödəməyi bacarsa da, müstəqillik dövründə daha da təkmilləşdirilmiş musiqi dinləmə cihazları – “pleyerlər” meydana çıxdı və qrammafona terminin işləkliyini passivləşdirdi. İkport iki cihaz arasında simsiz məlumat mübadiləsini təmin edən proqram təminatı olmuşdur, daha sonralar ikportun daha da təkmilləşdirilmiş versiyası, cihazlar arasında əlaqənin sürətləndirildiyi texnologiya – “blutuz” yaradıldı və bununla da əvvəl aktiv şəkildə işlənən “ikport” termini işlənmədi.

2. Leksik-semantik sistemdə İKT terminlərinin omonim, sinonim və antonimliyi

Müstəqillik dövründə texnologiya və internet sahəsi o qədər çox inkişaf etmişdir ki, bu sahədə yaranan yeni anlayışları ifadə edən sözlərin öz aralarında omonim, sinonim və antonimlik yaratması hallarına tez-tez rast gəlmək olur. Omonimlik İKT-nin müxtəlif sahələrində müşahidə olunur. Bu cür omonimlik üç istiqamətdə baş verir:

1. Ümumişlək söz öz leksik mənasından uzaqlaşaraq yeni anlayış bildirir: “*Pəncərə*” sözünün “*proqram təminatının istifadəçi interfeysi üçün ayrılmış ekran hissəsi*”, “*səhifə*” sözünün “*vəb saytın bir hissəsi və ya yaddaş idarəetmə sistemi üçün məlumat bloku*”, “*bulud*” sözünün “*internet üzərindən məlumatların saxlanıldığı və işlədildiyi sistem (məsələn, cloud computing)*”, “*çığış*” sözünün “*kompyuterin istifadəçiyə təqdim etdiyi nəticələr (məsələn, printerdən çap)*” mənalarında işlənməsi bu yolla yaranmışdır. Fikrimizcə, bu, dildə müsbət hadisədir, çünki bu cür sözlər informatika terminlərini milli sözlərlə ifadə etməyə şərait yaradır.

2. Müxtəlif elm sahələrinə aid terminlər informatika sahəsində yeni anlayışlar bildirir. Fikrimizi aşağıdakı nümunələrlə izah edək:

Biologiya sahəsində işlənən “*virus*” sözünün informatikada “*kompyuter sistemlərinə zərər verən zərərli proqram təminatı*”, kimya sahəsində işlənən “*katalizator*” ifadəsi “*sistemlərin və ya proqramların optimallaşdırılmasını təmin edən proseslər*”, tibb sahəsində işlənən “*diaqnoz*” “*sistem problemlərinin analiz və təyini*”, riyaziyyat sahəsində işlənən

“funksiya” sözünün proqramlaşdırmada “*müəyyən əməliyyatları yerinə yetirən kod bloku adlandırılması*” və s. nümunələr dediklərimizə misal ola bilər.

3. İnformatika terminləri bəzən eyni sahədə müxtəlif anlayışları bildirir: “*Dekoder - 1. Kodlaşdırılmış verilənləri ilkin şəklinə çevirən qurğu və ya proqram. Dekodlaşdırmaya oxunmaz kodların (məsələn, şifrələnmiş informasiyanın) oxunan mətnə çevrilməsi kimi də baxmaq olar; 2. Elektronika və aparat təminatında: aldığı giriş siqnallarının kombinasiyası əsasında çıxışda bir və ya bir neçə seçilmiş siqnal verən sxem tipi*” (2, s. 206).

İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsində terminlərin sinonimliyi həm texniki inkişafın, həm də müxtəlif dillərin və mədəniyyətlərin texnologiya ilə uyğunlaşmasının nəticəsidir. Bu proses bir çox hallarda kommunikasiya effektivliyini artırsa da, bəzi hallarda anlaşılmaqlara səbəb ola bilər. İKT terminləri müxtəlif dillərdə və kontekstlərdə fərqli ifadələrlə əvəz olunur. Belə ki, texnoloji terminlər beynəlxalq səviyyədə ingilis dilində təqdim olunur. Onların yerli dillərdə tərcümələri – sinonimlər yaradılır. Məsələn, “*backup*” termininin Azərbaycan dilində həm “*ehtiyat surəti*”, həm də “*nüsxə çıxarılması*”, “*encryption*” sözünün “*şifrələmə, məlumat kodlaşdırılması, kriptografiya*”, “*router*” termininin “*marşrutlaşdırıcı, yönləndirici*” variantlarının işlənməsi bu cür sinonimliyə nümunədir.

Antonim sözlər də dilin lüğət tərkibinin maraqlı və mühüm hissəsini təşkil edir. “*Antonim sözlərin dildə yaranmasına səbəb bizi əhatə edən ətraf aləmin özünün ziddiyyətli olmasıdır*” (3, s.35). İnformasiya və kommunikasiya texnologiyaları (İKT) sahəsində antonimlik anlayışı bir-birinə əks mənəli terminlərin texnologiyanın müxtəlif aspektlərində istifadəsini əhatə edir. Texniki anlayışları bildirən antonimlər həmin anlayışların tam mənimsənilməsinə, onların funksionallığının və istifadə məqsədlərinin daha yaxşı başa düşülməsinə imkan yaradır. Məsələn, “*online*” – “*bir cihazın və ya xidmətin şəbəkəyə qoşulu vəziyyəti*”ni bildirir, “*offline*” isə “*şəbəkədən ayrılmış vəziyyəti*”ni ifadə edir. Bu antonimlər istifadəçi vəziyyətini və xidmətin əlçatanlığını müəyyənləşdirmək üçün istifadə olunur. “*Start*” – “*prosesin başlanması*”, “*stop*” isə “*prosesin dayandırılması*”ni bildirir. Bu antonim sözlər proseslərin idarə edilməsi üçün vacibdir.

İKT-nin Azərbaycan dilinə təsirini araşdırarkən, bu təsirin dilin funksional istifadəsindəki dəyişiklikləri də nəzərə almaq lazımdır. Məsələn, sosial şəbəkələrdə Azərbaycan dilinin istifadəsi gündəlik həyatdan fərqli olaraq çox daha sərbəst və qeyri-rəsmi xarakter daşıyır. Bu, dilin istifadəsində yeniliklərə, ümumişlək olmayan ifadələrə, daha qısa və yığcam formaların yaranmasına səbəb olur. Lakin bununla yanaşı, bu tip ünsiyyət formaları çox da rəsmi və ciddi vəziyyətlərdə istifadə edilə bilməz, çünki dilin əsas strukturlarına ziddiyyət yarada bilər. İnternetin, xüsusilə də sosial şəbəkələrin təsiri altında, insan münasibətləri və dilin inkişafı müxtəlif sosial problemlərlə də üzləşir. Bəzi hallarda insanlar Azərbaycan dilini öz sosial statuslarını və ya şəxsi mövqelərini göstərmək üçün təhrif edilmiş və ya məhdud şəkildə istifadə edə bilirlər. Sosial şəbəkələrdə dilin istifadə formaları, çox zaman rəsmi və qeyri-rəsmi ünsiyyət arasındakı sərhədi bulanıq edir, beləliklə də, dilin qaydaları bəzən pozulur.

İKT-nin Azərbaycan dilinə təsiri, həm də dilin qorunmasına dair ciddi çağırışlar yaradır. Dilin dəyişməsi və inkişafı çox zaman təbii bir proses olsa da, texnologiyanın sürətli inkişafı nəticəsində dilin təhrif olunması və global trendlərdən asılı olması ehtimalı yaranır. Bununla yanaşı, dövlətin və dil mütəxəssislərinin bu dəyişikliklərə düzgün yanaşması, dilin qorunmasına və müasir dövrə uyğun şəkildə inkişafına şərait yarada bilər. Dil siyasəti və tədrisi, bu inkişafın tənzimlənməsində mühüm rol oynayır. Tədrisdə müasir texnologiyalar və İKT-nin rolu böyükdür və bu istiqamətdə Azərbaycan dili dərslərində, tədris metodologiyalarında və ünsiyyət formalarında islahatlar aparılması önəmlidir. Eyni zamanda, Azərbaycan dilində internetin daha çox yayılması, dilin təbii

inkişafını dəstəkləyərək, Azərbaycan dilinin qlobal dünyada daha da möhkəmlənməsinə və inkişaf etməsinə səbəb olacaqdır.

Nəticə

Müstəqillik illərində internet və texnologiyanın sürətli inkişafı Azərbaycan dilinin leksik-semantik sistemində mühüm dəyişikliklərə yol açmışdır. Yeni texnoloji terminlərin dilə daxil olması, jarqon və slenqlərin yaranması, eləcə də omonim, sinonim və antonim terminlərin formalaşması dilin zənginləşməsi və müasirləşməsi baxımından əhəmiyyətli olmuşdur. Bu proses dilin qloballaşma tələblərinə uyğunlaşmasını təmin etməklə yanaşı, bəzi hallarda ədəbi dilin standartları ilə ziddiyyət təşkil edən çətinlikləri də ortaya çıxarmışdır. Milli dilin qorunması və inkişafı üçün texnoloji terminlərin yerli dilə uyğunlaşdırılması və təbliği vacib amildir. Beləliklə, internet və texnologiya Azərbaycan dilinin müasir qlobal dünyada rəqabətə davamlı və zəngin bir kommunikasiya vasitəsi kimi inkişaf etməsinə mühüm töhfə vermişdir.

ƏDƏBİYYAT

1. Abdullayeva-Nəbiyeva V. Müasir Azərbaycan dilində terminoloji leksikanın inkişafı. Bakı: AzMİU “Nəşriyyat-Poliqrafiya Mərkəzi”, 2020, 239 s.
2. Calallı İ. İnformatika terminlərinin izahlı lüğəti. Bakı: İnformasiya Texnologiyaları, 2017, 995 s.
3. Cəfərov S. Müasir Azərbaycan dili. II hissə. Leksika. Bakı: Şərq-Qərb, 2007, 192 s.
4. Həsənov H. Müasir Azərbaycan dilinin leksikası. Bakı: Nurlan, 2005, 452 s.
5. Qurbanov A. Müasir Azərbaycan ədəbi dili. 2 cildə, I c.. Bakı, 2019, 464 s.
6. “Tərcüməşünaslığın müasir problemləri” mövzusunda Respublika elmi konfransının materialları. Naxçıvan: Naxçıvan Universitetin nəşriyyatı, 2024, 139 s.
7. Sadıqova S. Müstəqillik illərində Azərbaycan dilində terminologiyanın inkişafı. Bakı: Avropa, 2016, 396 s.
8. Yaqubova T. Azərbaycan mətbuat dilində alınmalar (1990-2000-ci illər). Bakı: MBM, 2008, 152 s.

Резюме

Хамдам Гусейнули

Влияние развития ИКТ на лексико-семантическую систему азербайджанского языка в годы независимости

Влияние ИКТ на лексико-семантическую систему азербайджанского языка было многогранным. Более активное использование языка в социальных сетях обществом привело к появлению и распространению жаргонных и сленговых слов. Хотя некоторые из этих групп слов стали частью общего лексикона, многие из них понятны только людям, работающим в конкретной сфере. За годы независимости некоторые технологические термины в современном азербайджанском языке выражались общими словами, а другие были заимствованы из таких областей, как математика, физика, биология и т.д. Следует также отметить, что использование одного и того же термина в двух или более различных областях может вызвать трудности в языке. Стремительные изменения в сфере интернета и технологий привели к изменению не только самих понятий, но и терминов, используемых для их выражения. В результате многие термины времен независимости стали архаичными и были заменены более новыми.

Одним из новшеств в азербайджанском языке, связанных с развитием технологий и интернета в период независимости, является частое появление омонимии, синонимии и антонимии среди терминов. Омонимия – это ситуация, когда одно и то же слово имеет разные значения. Например, слово “окно”, которое раньше обозначало физическое понятие, теперь также обозначает «пользовательский интерфейс в программном обеспечении». В сфере ИКТ синонимия возникает, когда для выражения

одного и того же понятия используются разные близкородственные слова. Антонимия возникает, когда используются термины с противоположными значениями. Например, термины «онлайн» и «оффлайн» описывают противоположные сетевые статусы пользователя.

Влияние технологий на язык не ограничивается лексическими изменениями; оно также изменяет функциональное использование языка. Более неформальное и гибкое использование азербайджанского языка в социальных сетях создает риски искажения языка и влияния глобальных тенденций. Правильный подход государства и языковых специалистов к этим изменениям создаст условия для сохранения и развития языка в соответствии с современностью. Применение современных технологий в образовательном процессе и правильное руководство языковой политикой обеспечат сохранение и развитие азербайджанского языка.

Ключевые слова: *период независимости, технологические термины, жаргон, сленг, омоним, синоним, антоним.*

Summary

Hamdam Huseyinli

The Impact of ICT Development on the Lexical-Semantic System of the Azerbaijani Language During the Years of Independence

The impact of ICT on the lexical-semantic system of the Azerbaijani language has been multifaceted. The more active use of the language on social networks by society has led to the emergence and spread of jargon and slang words. While some of these word groups have become part of the general lexicon, many are only understood by people working in the specific field. During the years of independence, some technological terms in the modern Azerbaijani language have been expressed using general words, while others have been borrowed from fields such as mathematics, physics, biology, etc. It should also be noted that the use of the same term in two or more different fields can cause difficulties in language. The rapid changes in the internet and technology sectors have led to changes not only in the concepts themselves but also in the terms used to express them. As a result, many terms from the years of independence have become archaic and have been replaced by newer ones.

One of the innovations in the Azerbaijani language due to the development of technology and the internet in the period of independence is the frequent occurrence of homonymy, synonymy, and antonymy among terms. Homonymy refers to a situation where the same word has different meanings. For example, the word "window", which previously referred to a physical concept, now also refers to the "user interface in software." In the ICT field, synonymy occurs when different closely related words are used to express the same concept. Antonymy arises when terms with opposite meanings are used. For example, the terms "online" and "offline" describe the opposite network statuses of a user.

The impact of technology on language is not limited to lexical changes; it also alters the functional use of language. The more informal and flexible use of Azerbaijani on social networks introduces risks of language distortion and influence from global trends. The correct approach of the state and language specialists to these changes will create the conditions for the preservation and development of the language in line with modern times. The application of modern technologies in the educational process and proper guidance of language policy will ensure the preservation and development of the Azerbaijani language.

Key words: *independence period, technological terms, jargon, slang, homonym, synonym, antonym*

Redaksiya heyətinin üzvü fil.e.d. prof. Veysəlli Fəxrəddin Yadigar oğlunun rəyi əsasında çapa məsləhət görülmüşdür.